

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
XƏZƏR UNİVERSİTETİ**

**HASVET BAYTARLIQ TƏBABƏTİ FAKÜLTƏSİ
BAYTARLIQ TƏBABƏTİ DEPARTAMENTİ**

DAMAZLIQ İŞİ

SİLLABUS

**Tədris ili və semestri
2026/27-ci tədris ilinin payız semestri**

Müəllim: Vüsal Abbasov

Razılaşdırılmışdır

Təsdiq edirəm

**Departament müdiri:
b.ü.f.d. S.C.Məmmədova**

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı		Damazlıq işi, VET 331, 4 AKTS	
	Departament		Baytarlıq Təbabəti	
	Proqram (bakalavr, magistr)		Bakalavr	
	Tədris semestri		2026/27-ci tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim		Vüsal Abbasov	
	E-mail		vusalabbasov8414@gmail.com	
	Telefon		(+994 50) 290 04 31	
	Mühazirə otağı/Cədvəl		Nizami rayonu, C.Naxçıvanski küçəsi 72.	
	Məsləhət saati		Tələbələrlə razılaşmadan sonra vaxt təyin ediləcək	
Prerekvizitlər				
Tədris dili		Azərbaycan dili		
Fənnin növü		Məcburi		
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat		Əsas dərslilər: 1. Q.Q.Abdullayev kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi. BAKI - 2018 2. Q.Q.Abdullayev, M.İ.Əliyev - Heyvandarlığın əsasları ali və orta ixtisas məktəb tələbələri üçün dərslilik. B A K I - 2012 3. Q.Q.Abdullayev, M.İ.Əliyev - Qoyunçuluq ali və orta ixtisas məktəb tələbələri üçün dərslilik. B A K I – 2012 4. Elif Kömür Velioglu, Eray Şentürk. Hayvan yetişdiriciliyi və sağlığı alanı hayvancılığa giriş, 9 cu ders kitabı. 5. K.Oldenbroek, M.Calus - Textbook Animal Breeding and Genetics for BSc students. 2-ci nəşr. Wageningen University & Research, 2024. Onlayn: https://wiki-groenkennisnet.atlassian.net/wiki/spaces/TAB 6. D.S.Falconer, T.F.C.Mackay - Introduction to Quantitative Genetics. 4-cü nəşr. Harlow: Longman, 1996. 7. R.A.Mrode - Linear Models for the Prediction of Animal Breeding Values. 3-cü nəşr. Wallingford: CABI, 2014. Online vəsaitlər: -https://agroeeconomics.az/az/article/61/sudluk-maldarliqda-damazliq-isinin-dovlet-tenziple/ -https://e-qanun.az/framework/13861 -https://crv4all.com/en		
Kursun veb saytı		https://crv4all.com/en https://www.youtube.com/results?search_query=breedinig+programs https://en.wikipedia.org/wiki/Fish_farming		
Tədris metodları		Mühazirə	x	
		Seminar	x	
		Qrup müzakirəsi	x	
Qiymətləndirmə		Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
		Fəallıq	Semestr ərzində	10
		Tapşırıq və testlər (quiz 1,2)	Semestr ərzində	10
		Layihə işi	Semestr ərzində	10
		Aralıq imtahanı		30
		Final imtahanı		40
		Yekun		100

Kursun təsviri	Heyvandarlıqda damazlıq işinin əsas vəzifəsi yüksək məhsuldar heyvanların yetişdirilməsi, mövcud cinslərin yaxşılaşdırılması, yeni və daha səmərəli cinslərin yaradılmasıdır. Bu zaman damazlıq cins heyvanlar sənaye üsulu ilə saxlanmaq üçün yüksək adaptasiya xüsusiyyətlərinə malik olmalı, süd və ət istehsalı üçün tətbiq edilən bütünlüklə avtomatlaşdırılmış və mexanikləşdirilmiş sənaye texnologiyasının tələblərinə cavab verməlidir.
Kursun məqsədləri	Ümumi məqsəd: Heyvanların damazlıq məqsədilə yetişdirilməsi və təkrar istehsalının təmin edilməsi damazlıq işinin əsasını təşkil edir. Damazlıq işi kənd təsərrüfatı heyvanlarının təsərrüfat faydalı əlamətlərinin yaxşılaşdırılmasına yönəldilmiş zootexniki, seleksiya-genetik və təşkilati tədbirlərin kompleks sistemindən ibarətdir. Bu kursu öyrənən tələbələr bütün heyvan və quş növləri (iri və xırda buynuzlu heyvanlar, atlar, dəvələr, quşlar, dovşanlar, xəz dərilə heyvanlar, arılar, balıqlar və digər) üzrə üzrə qısa və uzunmüddətli xüsusi seleksiya-damazlıq proqramları hazırlayıb həyata keçirməyi öyrənir. Xüsusi məqsədlər: - Tələbələrin akademik potensialını aşkarlamaq, onları elmə həvəsləndirmək və onların öz potensiallarını realizə etməyə yardımçı olmaq. - Tələbələrə bioloji tədqiqatların hazırkı və gələcək elmin inkişafı üçün vacibliyini mənimsətməkdir. - Tələbələrin kursda iştirakını həvəsləndirmək, qarşılıqlı hörmət və anlayış mühitini təmin etmək.
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər: - Ayrı- ayrı heyvan cinsləri üzrə damazlıq istiqamətlər - İnbridinqin mənfi və müsbət cəhətləri - Heyvandarlıqda damazlıq işi zamanı diqqət yetiriləsi məqamlar - Müasir damazlıq proqramları
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	<u>Dərsin təşkili</u> - Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. - Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. - Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (Quiz) yoxlanılacaqdır. - Seminar məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri <u>Şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi</u> ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə orta qiyamət çıxarılacaqdır (<u>Fəallıq</u>). <u>Ümumi qaydalar</u> Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır. Gecikmə Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərs saatına buraxılır. Yoxlama işi (Quiz) Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər. İmtahanlar Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. İmtahanda iştirak etməmə yalnız dekanlığın icazəsi ilə mümkündür. İctimai fəaliyyətlə əlaqədar imtahanlardan yayınma hallarına yol verilmir. İmtahanlar kumulyativ xarakterli olmalıdır. Aralıq və yekun imtahanların

mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Son imtahanda sualların əksəriyyəti aralıq imtahandan sonra keçirilmiş materialların əsasında tərtib olunur. Tələbənin kursu başa vurmaı 60% və daha artıq bal toplamış tələbə kursu bitirmiş hesab olunur. Əks halda tələbə bu kursu yenidən keçməlidir. İmtahan qaydalarının pozuntuları İmtahanlarda mövcud qaydaların pozulması (köçürmə cəhdləri, köçürmələr, imtahanın gedişini pozmaq və digər qanunsuz hərəkətlər) hallarında tələbənin imtahan işi ləğv olunur. Dərslərdə davranış Tələbə dərslər zamanı müvafiq akademik şəraitin yaradılması üçün mümkün olan hər şeyi etməlidir. İcazəsiz danışığa, lüzumsuz hərəkətlərə və s. qeyri-etik davranışa qətiyyənl yol verilmir. Tələbə dərslərdə fəal şəkildə iştirak etməli, lazım olduqda suallar verməli və müzakirələrdən kənarda qalmamalıdır. Dərs zamanı dərslər prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.		
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)		
Həftə	Fənnin mövzuları	Dərsliklər/Tapşırıqlar
I	Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi. Heyvanların mənşəyi və əhliləşdirilməsi. Heyvanların seleksiyasının məqsədi. Əlamət, fenotip, genotip və mühit anlayışları.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 2 Dərslik 4 bölmə 2 Dərslik 5, fəsil 1, 2</i>
II	Kənd təsərrüfatı heyvanlarının eksteryer konstitusiyası. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının fərdi inkişafı. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının istifadə müddətləri. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının əsas məhsuldarlığı. Variasiya və onun ölçülməsi; fenotipik və genotipik variansın komponentləri. Fenotipik və genetik korrelyasiyaların heyvandarlıqda əhəmiyyəti; kovariasiya, reqressiya və korrelyasiya əmsallarının hesablanması.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 2. Dərslik 4 bölmə 2 Dərslik 5, fəsil 5 Dərslik 6, fəsil 8, 18</i>
III	Seçmə və taylaşdırma. İrsiyyət əmsalı və təkrarlanma əmsalı, onların hesablanması və damazlıq işində əhəmiyyəti. Seleksiyanın genetik təsirləri, generasiya intervalı və genetik irəliləyişin hesablanması. Genetik irəliləyişə təsir edən amillər və seleksiyanın səmərəliliyinin artırılması yolları.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 2, fəsil 2. Dərslik 5, fəsil 5, 9 Dərslik 6, fəsil 10, 11</i>
IV	Cins haqqında anlayış. Cinsin təsnifatı.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 2, fəsil 3.</i>
V	Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi üsulları və texnikası. Qohumluq və inbriding dərəcəsinin (inbriding əmsalının) hesablanması. Quiz 1	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 2, fəsil 4. Dərslik 5, fəsil 6 Dərslik 6, fəsil 5</i>
VI	Damazlıq işi və formaları. Seçmə üsulları: fərdi seçim, mənşəyə (pedigriyə) görə seçim, ailə ortalamalarına görə seçim, ailədaxili seçim, bacı-qardaşların məhsuldarlığına görə seçim və kombinə edilmiş seçim. Dolayı seleksiya, tandem seleksiya, müstəqil çıxdaş səviyyələri və seleksiya indeksi metodları.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 2, fəsil 5. Dərslik 5, fəsil 8, 10 Dərslik 6, fəsil 12</i>
VII	Qaramal. Qaramalın bioloji xüsusiyyətləri. Qaramal cinsləri.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 4.</i>
Aralıq imtahanı		
VIII	Qoyunların və keçilərin xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti, bioloji xüsusiyyətləri və yetişdirilmə texnikası.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 5. Dərslik 1 bölmə 3</i>
IX	Elektron cütləşmə proqramları, cütləşdirmənin əsas prinsipləri. Damazlıq dəyərinin qiymətləndirilməsi. Nəslinə görə yoxlama (progeny test) və onun dəqiqlik dərəcəsinin hesablanması, BLUP	<i>https://crv4all.com/en Dərslik 5, fəsil 4, 8 Dərslik 7, fəsil 1, 3, 4</i>

	metodu. Mühit amillərinin məhsuldarlıq əlamətlərinə təsirinin statistik eliminasiyası.	
X	Quşçuluq. Onların bioloji xüsusiyyətləri. Quşçuluqda damazlıq işi, saxlanması və bəslənməsi. Quiz 2	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 6, fəsil 1,2,3. Dərslik 4, bölmə 4</i>
XI	Camışçılıq, zebuçuluq onların bioloji xüsusiyyətləri, onlardan məhsul istehsalı.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 8, fəsil 1.</i>
XII	Atçılıq. Bioloji xüsusiyyətləri, respublikamızda vəziyyəti. Atların cinsi yerləşmə cütləşmə yaşları. Atların yemləndirmə və saxlanması.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 9, fəsil 1,2,3.</i>
XIII	Balıqların bioloji xüsusiyyətləri. Diri balığın təsnifatı. Balığın yemləndirilməsi. Balıq yetişdirən göllərin xüsusiyyətləri. Göl balıqçılıq sistemi.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 11, fəsil 5.</i>
XIV	Dovşankimilər. Dovşankimilərin bioloji xüsusiyyətləri.	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 11, fəsil 1.</i>
XV	Arıçılıq. Arıların yetişdirilməsi. Arıların saxlanma sistemi. Arıçılıqda damazlıq işi. Balıqçılıq, balıq yetişdiriciliyi, balıqların saxlanması sistemi	<i>Əsas dərslik: 2, bölmə 10, fəsil 1,2</i>
<u>Final imtahanı</u>		

Bu tədris proqramı fənn haqqında tam məlumatı özündə əks etdirir və hər hansı dəyişiklik barədə öncədən xəbər veriləcək.